

ВІДГУК

офіційного опонента доктора педагогічних наук, професора
Пустовіта Григорія Петровича
на дисертацію

Андрощука Ігоря Петровича

*«Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх
учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної
художньо-технічної діяльності учнів»,*

подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
за спеціальностями 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, 13.00.07
– теорія і методика виховання

*1. Актуальність дисертаційного дослідження та зв'язок із планами
відповідних галузей науки.* Реформування змісту вищої педагогічної освіти
передбачає врахування сучасних європейських і світових тенденцій та
закономірностей розвитку освітніх систем. Особливого значення набуває
підготовка майбутніх учителів до реалізації освітніх та виховних завдань, які
стоять перед закладами загальної й позашкільної освіти. На жаль, система
вищої педагогічної освіти сьогодні не в повній мірі враховує специфічні
особливості реформування загальної середньої й позашкільної освіти, а тому
залишається фрагментарною, несистематизованою. Оскільки готовність
майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації
позаурочної художньо-технічної діяльності учнів є одним із важливих
напрямів їхньої професійної діяльності. Відтак, виникає потреба щодо
внесення змін у систему професійної підготовки майбутніх учителів
трудового навчання та технологій.

Процес професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання
та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів
у закладах вищої освіти є складним і багатоаспектним. У цьому процесі
відбувається розвиток особистості майбутнього фахівця, його потреб,

інтересів, мотивів, переконань, відповідно ґрунтовних знань, умінь і навичок їх застосування у власній педагогічній діяльності. Виявлення та оцінювання ціннісних пріоритетів професійного зростання і становлення сучасного вчителя, зокрема трудового навчання та технологій, формування його як професіонала, який має ґрунтовні знання і уміння організовувати освітній процес не лише на уроці, але й організовувати якісну позаурочну художньо-технічну діяльності учнів різного віку. Аналіз змісту дисертації дає змогу зробити висновок, що ці аспекти набувають сьогодні стратегічного характеру, а їх вирішення є одним із важливих завдань вищої педагогічної освіти. За цих умов актуальність дисертаційного дослідження Андрощука І.П. не викликає сумнівів і вказує на його важливість і своєчасність.

Вагомість дослідження підкреслюється ще й тим, що дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри технологічної та професійної освіти і декоративного мистецтва «Психолого-педагогічна система становлення особистості фахівця» (№ 0114U005266) Хмельницького національного університету.

2. Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз тексту дисертації, автореферату та змісту публікацій Андрощука І.П. дають змогу дійти висновку про наукову обґрунтованість і достовірність представлених результатів. Ґрунтовне вивчення джерельної бази (763 найменування, із них 61 іноземною мовою), яке здійснив здобувач уможливило переконливо висвітлити теоретико-методологічні засади досліджуваної проблеми; розкрити сучасні наукові підходи до визначення сутності провідних понять, що складають понятійно-термінологічний апарат дослідження; логічно і науково вивірено схарактеризувати його об'єкт, предмет, мету та завдання.

Зокрема це такі ключові поняття дослідження, як «позаурочна діяльність», «позаурочна художньо-технічна діяльність учнів», «професійна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до

організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів», «готовність майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів».

Аналізуючи сутність понять, що стосуються підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій, дисертант надає авторське визначення ключовому поняттю «позаурочна художньо-технічна діяльність учнів» і розглядає його як «...усвідомлена добровільна активність учнів у процесі освітньо-виховної роботи у вільний від навчання чи праці час, яка інтегрує в собі декоративно-прикладне мистецтво й технічну творчість та спрямована на створення, зберігання, функціонування і передачу матеріальних і духовних цінностей з метою формування особистісних якостей учнів, їх художніх і технічних знань, умінь, навичок, задоволення власних і суспільних потреб». Авторське бачення цього поняття дало змогу трактувати професійну підготовку майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів як цілеспрямований процес формування професійних знань, умінь і навичок, особистісних якостей, набуття досвіду організації та здійснення позаурочної художньо-технічної діяльності учнів, що сприяє самореалізації й досягненню професійного успіху.

Проведений Андрощуком І. П. комплексний аналіз освітніх програм, навчальних планів, робочих програм, вітчизняного та зарубіжного досвіду підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів, виявив стихійний характер такої підготовки. Її зміст переважно орієнтований на реалізацію завдань урочної освітньо-виховної діяльності і не відображає особливостей організації й методики здійснення позаурочної художньо-технічної діяльності школярів. Відтак, потребують удосконалення навчально-методичні аспекти підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації і здійснення позаурочної діяльності з учнями різного віку; оновлення вимагає зміст, форми, методи й засоби позаурочної

художньо-технічної діяльності школярів; потребують удосконалення форми взаємодії закладів позашкільної освіти з громадськими організаціями, науковими й виробничими установами, закладами вищої освіти. Таким чином, результати аналізу дали змогу дійти висновку про відсутність концепції та системи підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій у закладах вищої освіти до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів.

Обґрунтованість наукових положень, використаних методів, а також здобутих дисертантом результатів, забезпечено чітким визначенням об'єкту, предмета та мети дослідження, постановкою й комплексним підходом до вирішення завдань, методологічною обґрунтованістю вихідних положень дослідження, що підтверджується результатами експериментальної перевірки і коректним опрацюванням здобутих експериментальних даних, їх кількісним і якісним аналізом та виваженою інтерпретацією й таблично-графічним ілюструванням. Тим самим, надає результатам здійсненого дисертаційного дослідження Андрощука І.П. необхідної переконливості й практичної спрямованості.

Експериментальна частина дослідження та впровадження його результатів здійснювалися на базі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини, Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка, Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка, Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, Державного вищого навчального закладу «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди», Рівненського державного гуманітарного університету, Криворізького державного педагогічного університету, Комунального вищого навчального закладу «Херсонська академія неперервної освіти», Хмельницького національного університету.

Рівень апробації результатів дослідження є достатнім і підтверджується участю дисертанта в науково-практичних конференціях різного рівня.

3. Найбільш суттєві результати, що містяться в дисертації.

Аналіз змісту дисертації дає підстави констатувати про належний рівень її наукової новизни, що полягає у теоретичному обґрунтуванні й розробленні авторської концепції професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів на методологічному, теоретичному, методичному й практичному; обґрунтуванні, моделюванні та експериментальній перевірці системи професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів, що реалізується на організаційно-мотиваційному, практично-методичному й діяльнісно-творчому етапах; виокремленні й обґрунтуванні організаційно-педагогічних умов формування досліджуваного феномена; визначені його структурних компонентів (цільовий, організаційний, суб'єктний, змістовий, процесуальний). Дисертантом удосконалено зміст підготовки й методику його конструювання, що забезпечує реалізацію цілей підготовки в особистісному, когнітивному, діяльнісному й методичному напрямках і здійснюється на цільовому, основному та діагностувально-коригувальному етапах. Тим самим, процес теоретичної, методичної та практичної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій в закладах вищої педагогічної освіти набув позитивної динаміки і результативності.

4. Практичне значення результатів дослідження полягає в розробленні й упровадженні в освітній процес закладів вищої освіти навчально-методичного комплексу, що містить освітньо-професійні програми, навчальні плани; навчальні програми дисциплін «Основи теорії трудового навчання», «Методика трудового навчання», «Теорія і методика виховної роботи», «Теорія і методика позаурочної художньо-технічної діяльності учнів»; навчальні й навчально-наочні посібники; практикуми «Методика трудового навчання» та «Теорія та методика виховної роботи»; курс лекцій «Теорія та методика виховної роботи»; програми та методичні рекомендації щодо проходження педагогічних практик майбутніми

учителями трудового навчання та технологій у закладах позашкільної й загальної середньої освіти; методичні рекомендації щодо підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів у закладах вищої освіти.

5. Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях.

Структура, зміст, результати дослідження, основні висновки, викладені в авторефераті розкривають основні положення дисертації. Основний зміст дисертації представлено у вступі, п'яти розділах, висновках до кожного з них, загальних висновках.

У *першому розділі* – «Професійна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної діяльності учнів як педагогічна проблема» – здійснено аналіз досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній літературі та педагогічній практиці; висвітлено сутність поняття «професійна підготовка майбутніх учителів трудового навчання та технологій»; схарактеризовано сучасний стан і зарубіжний досвід підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів.

У *другому розділі* – «Позаурочна художньо-технічна діяльність учнів – важливий складник професійної діяльності вчителів трудового навчання та технологій» – висвітлено змістову характеристику позаурочної художньо-технічної діяльності учнів; схарактеризовано її пізнавальний, виховний і розвиваючий потенціал; обґрунтовано структурні компоненти позаурочної художньо-технічної діяльності учнів.

У *третьому розділі* – «Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до позаурочної художньо-технічної діяльності» – обґрунтовано сучасні підходи й концепцію професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів; висвітлено сутність поняття «готовність майбутніх учителів трудового

навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів», визначено компоненти, критерії, показники й схарактеризовано рівні готовності майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів.

У четвертому розділі – «Обґрунтування системи професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів» – теоретично обґрунтовано й розроблено модель та організаційно-педагогічні умови професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів; спроектовано зміст й обґрунтовано методики теоретичної, практичної та методичної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій.

У п'ятому розділі – «Дослідницько-експериментальна перевірка ефективності професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів» – представлено програму, основні етапи й результати дослідницько-експериментальної роботи, проведено статистичний аналіз здобутих результатів.

Висновки є логічними і адекватними змісту роботи, відображають її найбільш важливі науково-теоретичні й практичні результати. Загалом, дисертаційна робота за змістом є завершеним науковим дослідженням.

Результати дослідження опубліковано в 54 наукових працях, з них 2 монографії (1 – одноосібна), 4 навчальних посібники; 23 статті у виданнях, включених до переліку фахових видань України, та зарубіжних виданнях (з них 9 – у збірниках, включених до міжнародних наукометричних баз даних), 19 статей у збірниках матеріалів наукових конференцій та інших виданнях, 1 курс лекцій, 2 практикуми, 3 методичних рекомендацій. Публікації Андрощука І.П. відображають всі основні положення дисертаційного дослідження. Всі вони носять конкретний і цілісний характер, містять чітку

аргументацію і точне формулювання результатів дисертаційного дослідження.

6. Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації. Зміст автореферату ідентичний до тексту дисертації, а наукові положення, висновки й рекомендації, що наведені в авторефераті, належним чином обґрунтовані й розкриті в рукописі дисертації.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Відзначаючи науковий потенціал дисертаційного дослідження здійсненого Андрощуком І.П., вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання автору:

1. У параграфі 4.1 на с. 244-250 здобувачем визначено і обґрунтовано принципи підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів (загальнодидактичні й специфічні принципи і принципи виховання). На нашу думку, доцільно було більше уваги надати саме характеристиці сутності означених принципів і навіть присвятити цьому питанню окремий підрозділ.

2. У контексті обґрунтованих технологій підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів, під час аналізу зарубіжного досвіду, доцільно було б більш детально розкрити особливості їх застосування у закладах освіти США, Канади й Євросоюзу, зокрема актуалізувати увагу у змісті дисертації STEAM-технологіям.

3. У роботі (п. 4.4, 4.5, 4.6) автором обґрунтовано й схарактеризовано методики теоретичної, практичної та методичної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій. У контексті цього, на нашу думку, перелік організаційно-педагогічних умов доцільно було доповнити ще однією удосконалення методик теоретичної, практичної та методичної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій на основі розроблення комплексу навчально-методичного забезпечення й

внокремлення ефективних форм і методів їхньої підготовки до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів.

4. Частину рисунків і таблиць, що супроводжують опис результатів експериментального дослідження, варто було б розмістити в додатках, що дало б змогу скоротити обсяг основного тексту, не порушуючи логіки викладу матеріалу. І більше уваги надати розкриттю сутності сучасних тенденцій і закономірностей формування досліджуваного феномена.

5. Доречним було б, під час експериментального дослідження виявити значущість впливу кожної з обґрунтованих у дисертації організаційно-педагогічних умов на якість підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів.

6. Оскільки актуальність, наукова новизна і практична значущість дисертаційного дослідження не викликає заперечень, доцільним було б більш детально обґрунтувати й схарактеризувати перспективи підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій в сучасних закладах вищої освіти в окремому підрозділі, що за своїм змістом мав би прогностичний характер.

Водночас вважаємо, що вказані зауваження та побажання носять дискусійний характер та не знижують загальної позитивної оцінки дисертації Андрощука Ігоря Петровича «Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів».

8. Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». Дисертаційна робота Андрощука І. П. є самостійним і завершеним науковим дослідженням, що здійснює суттєвий внесок в теорію і практику професійної освіти і виховання. За обсягом і характером фактичного матеріалу, ступенем його якісного й кількісного аналізу, рівнем наукової новизни і значущості результатів дослідження, обґрунтованості висновків, дисертаційне дослідження «Теоретичні і

методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій до організації позаурочної художньо-технічної діяльності учнів» відповідає вимогам п. 9, 10, 12, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 року № 567 (зі змінами внесеними згідно з постановами КМ № 656 від 19 серпня 2015 року та № 1159 від 30 грудня 2015 року), а його автор – Андрощук Ігор Петрович – заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальностями 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти, 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
 професор кафедри природничо-математичної освіти
 Рівненського обласного інституту
 післядипломної педагогічної освіти

Г. П. Пустовіт

Пустовіт Г. П.

Гіднеле Тетяна Іванівна Т. І. засвічено
 зав. кафедри *С. І. Шеняк* С. І. Шеняк

